

Det trotsiga livet i krigets skugga

»att påminna oss om och peka på Guds närvaro i det svåra, i lidandet och mörkret.«

Krig har seglat upp som ett reellt hot i vår vardag. Rysslands invasion av Ukraina kom lite som en chock. Som en konsekvens har Sverige nu ansökt om medlemskap i Nato. MSB blir nerringda kring frågor om skyddsrum. Vi får råd om vad vi behöver ha hemma i händelse av strypt vatten- och elförsörjning. Kriget har blivit en realitet för oss. Händelser på platser vi nu lärt känna – Mariupol, Donetsk, Odessa – har blivit en del av vår vardag.

Samtidigt har jag läst en skildring av krig från insidan, i boken "När bergen sjunger" av Nguyen Phan Que Mai. Den handlar om Vietnams våldsamma och krigshärjade historia under 1900-talet, berättat ur en mormors perspektiv. Hennes berättelse löper samman med rapporteringar och bilder från pågående krig i media. Och jag tänker att krig på många sätt är ett etiskt och teologiskt misslyckande. Huruvida demokrati och mänskliga rättigheter måste försvaras genom att döda människor och därmed avvika från dess grundvärderingar, det är en fråga jag inte mäktar med att besvara. Krig är bara fasansfullt och för mig förknippat med undergång på flera plan.

Krig gör att institutionssjälavården hamnar i frontlinjen, i dubbel bemärkelse. Svensk Kyrkotidning har nyligen ägnat ett nummer åt just institutionssjälavården (Nr 4, 2022). I krig och i dess närhet, blir militärsjälavård och sjukhus-själavård ytterst angeläget och högprioriterat. I programmet "Människor och tro" den 7 april i år beskriver bland annat prästen och forskaren Jan Grimell att en av de viktigaste uppgifterna som militärpräster har är att påminna om det mänskliga hos motståndarna och på så vis motverka avhumaniseringen. Sjukhussjälavården behöver å sin sida hantera konsekvenserna av krig i form av lemlästade människor och sörjande anhöriga. Båda instanser behöver på något sätt ingjuta mod, tröst och hopp när allt hopp liksom är ute.

Och det blir tydligt att de gör det genom närvaro. Genom att se och höra och inte rygga för de

svåra upplevelserna och besluten. Och det, tänker jag, kan vi alla bidra med. Oavsett var vi befinner oss. Vi kan alla ingjuta mod och hopp genom att leva och inte bara överleva. I varje nu som är finns liv, inte bara död. Det är oerhört starkt i Nguyens skildring, där mormodern försöker leva mitt i krigets skugga. Hon liksom lever det mänskliga i det omänskliga. Hon försöker bevara livet mitt i misären, i den verkliga och överväldigande misären. Hon fattar moraliskt svåra beslut, samtidigt som hon tycks kunna fortsätta njuta av det som finns. Och på det viset trotsigt fortsätta att hävda livets okränkbarhet, varje människas värde, varje människas sorg och glädje, varje livs avtryck i det hela oavsett hur långt eller kort det blir.

Det är något storartat och samtidigt galet med att Gud själv låtit sig utsättas för samma typ av prövning. Lidande, död, i det mörka fasansfulla som vi människor kan göra och gör mot varandra. Jesus stred inte med vapen, utan med sig själv för det goda, för kärleken, för hoppet och för allas värdighet. På samma sätt som Nguyen beskriver mormodern i Vietnam. En del val hon fattade var etiskt tvivelaktiga, enligt den tidens verklighetsuppfattning och normer, kanske också enligt oss i vår tid. Men hon fattade valen mot bakgrund av att livet är viktigare.

Också vi kan bevara livet, vare sig kriget är långt borta eller nära. Troligen på olika sätt beroende vilka vi är, var vi finns och våra dagliga uppgifter. Det vi vet är att vi inte är ensamma i de dilemman vi tvingas hantera. I våra etiska och emellanåt teologiska misslyckanden. Som jag ser det är det kyrkans och vår främsta och dyrbaraste uppgift i denna tid – att påminna oss om och peka på Guds närvaro i det svåra, i lidandet och mörkret. Och leva. Inte bara överleva.

ULRIKA SVALFORS

